

Arastırma Makalesi

Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti Sorunu ve Soruna İlişkin Çözüm Önerileri

The Problem of Attorney Fee in Insurance Arbitration Jurisdiction And Suggestions For Solutions to The Problem

<p>Sibel BİLGİN Dr. Öğretim Üyesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Yüksekokulu Finans Ve Bankacılık Bölümü b.sibel@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-4983-7736</p>	<p>Abdüssamet KÜÇÜK Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sigortacılık Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi abdussamet.kucuk@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6892-2093</p>
---	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
12.10.2022	12.12.2022

Öz

Sigortacılık sektöründe yaşanan çeşitli hukuki uyuşmazlıklar mahkemelerin yanı sıra, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden olan tahkim kurumu ile de çözüme kavuşturulmaktadır. Sigortacı olarak adlandırılan sigorta şirketleri ile sigortadan menfaat sağlayanlar arasındaki sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünü amaçlayan sigorta tahkim yargılaması, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu çatısı altında yürütülmektedir. Sigorta Tahkim Komisyonu bünyesindeki sigorta ve itiraz hakemleri sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkları ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde bir hakim gibi karara bağlamakta ve hakemlerin vermiş olduğu bu kararlar mahkeme ilamı gibi icra edilebilmektedir. Sigorta hakemlerinin veya uyuşmazlık tutarına bağlı olarak birden fazla sigorta hakeminden oluşan uyuşmazlık hakem heyetlerinin verdiği kararlar genel yargı mekanizması içinde temyiz denetimine açık olmakla birlikte, bazı kararlar ise miktar bakımından kesinlik arz etmektedir.

Sigorta tahkim yargılamasında taraflar kendilerini avukat ile temsil ettirebilmektedir. Bu halde yargılama sonucunda taraflar lehine veya aleyhine vekalet ücretine hükmedilmektedir. Sigorta tahkim yargılamasında hükmedilecek vekalet ücreti Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi, Sigortacılık Kanunu ve Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte düzenlenmiştir. Bu üç farklı mevzuatta vekalet ücreti ile ilgili farklı çıkarımlara açık ve net olmayan hükümler bulunduğundan, sigorta tahkim yargılamasında hükmedilen vekalet ücretinin farklılık arz ettiği ve hakem kararlarında vekalet ücreti ile ilgili bir yeknesaklık bulunmadığı görülmektedir. Bu durum, benzer iki dosyada vekalet ücreti ile ilgili farklı kararların çıkmasına sebep olmakla, hukuki belirsizliğe ve öngörülemezliğe yol açmaktadır.

Bu çalışmada, sigorta tahkim yargılamasında taraflar için hükmedilen vekalet ücretinin neden farklılaştığı irdelenecek, bu hukuki belirsizliğin sigorta tahkim kurumuna verdiği zararlar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sigortacılık sektörü, Tahkim, Vekalet Ücreti, Sigorta tahkim komisyonu, Hakem

Abstract

Önerilen Atf /Suggested Citation

Bilgin, S., Küçük, A., 2022 Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti Sorunu Ve Soruna İlişkin Çözüm Önerileri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(4), 3212-3228

Various legal disputes in the insurance sector in addition to the courts, it is also resolved by the arbitration institution, which is one of the alternative dispute resolution methods. Insurance arbitration proceedings aiming to resolve disputes arising from insurance contracts between insurance companies called insurers and those who benefit from insurance, are carried out under the umbrella of the Insurance Arbitration Commission established with Article 30 of the Insurance Law No. 5684. Insurance and appeal arbitrators within the Insurance Arbitration Commission; It decides the disputes arising from the insurance contract like a judge within the framework of the provisions of the relevant legislation, and these decisions given by the arbitrators can be executed like a court decision. While the decisions made by the insurance arbitrators or by the arbitration committees of the disputes, which consist of more than one insurance arbitrator depending on the amount of the dispute, are open to appeal inspection within the general judicial mechanism, some decisions are final in terms of amount.

In insurance arbitration proceedings, the parties can have themselves represented by a lawyer. In this case; At the end of the trial, attorney's fees are awarded in favor of or against the parties. Attorney's fee to be awarded in insurance arbitration proceedings The Minimum Attorneyship Fee Tariff is regulated in the Insurance Law and the Regulation on Arbitration in Insurance. Since there are clear and unclear provisions regarding different conclusions regarding attorney's fees in these three different legislations, it is seen that the attorney's fee awarded in insurance arbitration proceedings differs and there is no uniformity regarding attorney's fees in arbitral awards. This situation leads to different decisions regarding the attorney's fee in two similar cases, leading to legal uncertainty and unpredictability.

In the study, it will be examined why the attorney fees awarded for the parties in insurance arbitration proceedings differ, and the damages caused by this legal uncertainty to the insurance arbitration institution will be discussed.

Key Words: Insurance sector, Arbitration, Attorney's Fee, Insurance arbitration commission, Arbitrator

1. Giriş

Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar genellikle adli yargı mercilerinde çözülmekle birlikte, 2007 yılında hukuk sistemimize dahil edilen sigorta tahkim sistemi ile de birçok sigorta uyuşmazlığı çözüme kavuşturulmaktadır. Öyle ki, son yıllarda sigorta tahkim sistemi ile çözülen uyuşmazlık sayısı mahkemelere taşınan sigorta uyuşmazlıklarından çokça fazladır. Örneğin 2021 yılında Asliye Ticaret Mahkemelerine taşınan sigorta uyuşmazlığı sayısı 2004 iken, aynı yıl Sigorta Tahkim Komisyonu'na taşınan sigorta uyuşmazlığı sayısı 294.472'dir (<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman>)(http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf). Bu durum, sigorta tahkiminin hukuk sistemimizdeki önemini artırmaktadır. Genel adli yargıda, uyuşmazlıkların çözümü ile birlikte taraflar hakkında hükmedilen vekalet ücreti, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile getirilen sigorta tahkim sisteminin uygulayıcısı konumundaki Sigorta Tahkim Komisyonu'nun verdiği kararlarda da geçerli bir hukuki kurumdur. Bu durumun yasal dayanağı Sigortacılık Kanununda mevcuttur. Sigortacılık Kanunu'nda ve Sigortacılık Kanunu'nun uygulanma usul ve esaslarını göstermek üzere çıkartılan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'te sigorta tahkim yargılaması sonucunda hükmedilecek vekalet ücreti konusunda bazı hükümler bulunmaktadır. Aynı zamanda, mahkemelerdeki avukatlık ücretinin düzenlendiği, Avukatlık Kanunu'nun geçici 15. maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından her yıl tebliğ edilen Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde de sigorta tahkim yargılamasında hükmedilecek vekalet ücreti konusunda hüküm bulunmaktadır. Temelde üç farklı mevzuatta ele alınan sigorta tahkimindeki vekalet ücreti konusu gerek yasal mevzuattaki farklı çıkarımlara açık hükümler nedeniyle, gerekse yasal mevzuatın uygulayıcısı konumunda bulunan hakemlerin mevzuat hükümlerini farklı yorumlaması ve temyiz mercii olan Yargıtay'ın kararlarında yeknesaklığın bulunmaması nedeniyle tartışma sahası olmuştur. Bu çalışmada, sigorta tahkim yargılamasındaki vekalet ücreti bahsi, değişik yönleriyle ele alınarak, uygulamadaki sorunların giderilmesi adına çözüm önerileri sunulacaktır.

2. Genel Olarak Tahkim

Tahkim sözcüğü Arapçadan dilimize geçmiş olup, 'güçlendirme, sağlamlaştırma' anlamına gelmektedir. Tahkim kavramının hukuk sözlüğündeki (Ayverdi, 2005, s. 1289) karşılığı ise sözleşmelerden doğan bir anlaşmazlıkta mahkeme yerine hakeme başvurmak şeklindedir. Bir davacı ile davalının aralarındaki davayı halletmesi için kendi rızaları ile bir şahsı hakem yapmaları (Demir, 2017, s. 1072) tahkimin hukuki tanımlarından bir diğeridir.

Bir başka tanıma göre tahkim, kanunun yasaklamadığı konularda devlet yargısına başvurmadan tarafların seçtiği ve yetki verdiği bir kişi ya da kurumun uyuşmazlığı çözmesidir (Yeğengil, 1974, s. 94).

Tanımlar çoğaltılabilsede öz olarak tahkim, anlaşmazlığa düşen iki tarafın bu anlaşmazlığı çözmesi için aralarında bir hakem seçmesidir.

Tahkim kurumunun ortaya çıkışı çok eski dönemlere dayanmaktadır. İnsanlar tarafından yazılı hukuk kuralları oluşturulmadan önceki dönemlerde tahkim kurumuna rastlanmaktadır. Tahkim sisteminin uygulayıcıları konumunda bulunan hakemlerin ilk örneklerinden biri Süleyman Peygamber'dir (Emerson, 2021, s. 155-158). Yunan mitolojisinde de tahkim örnekleri mevcuttur. Zeus, Akhilleus'un annesi ve babası Thetis ve Peleus'un evlilik törenleri şerefine bir ziyafet verir. Fakat bu ziyafete Eris davet edilmez. Törene sinirle gelen Eris, "καλλίστη" ("en güzel olan için") diye bağırarak bir altın elma fırlatır. Hera, Athena ve Afrodite elma üzerinde hak iddia ederler. Bunun üzerine de Zeus'tan aralarında en güzelin kim olduğunu seçmesini isterler. Bu seçimi yapmakta isteksiz olan Zeus, Troyalı bir ölümlü olan Paris'in değerlendirmeyi yapacağını duyurur (Wikipedia, 2022). İslam tarihinde de tahkimin örnek uygulamalarına rastlamak mümkündür. Örneğin Hz. Ali ve Hz. Muaviye arasında cereyan eden Siffin muharebesinde uyuşmazlığın çözümü için hakem tayin edilmiştir (Önkal, 2003, s. 33-38). Tahkim, ilkel toplumlardan modern uygarlığa kadar tüm tarih boyunca uygulanagelen uyuşmazlık çözüm yöntemlerindedir.

Tahkimin, dünyada ilk defa nerede ortaya çıktığına dair bir fikir birliği olmasa da, 1967 tarihli İngiliz Tahkim Kurumu ile ilk defa sistematik olarak kuralları belirlenmiştir (Şanlı, 1986, s. 17). Anglo-Sakson hukuk sisteminden, İslam hukukuna kadar çeşitli hukuk sistemlerinde, tahkim kurumuna ait düzenlemelere rastlamak mümkündür (Balcı, 1999, s. 74).

Türk hukukunda ilk olarak 1927 yılında yürürlüğe giren Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda ulusal tahkim düzenlenmiştir. 2001 yılında yürürlüğe giren 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununda da milletlerarası tahkime ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, 2021, Tahkim). 2007 tarihli Sigortacılık Kanunu ile de sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar için çalışma konumuz olan sigorta tahkimi yasal mevzuatta yerini almıştır.

2.1. Sigortacılıkta Tahkim

Sigorta kelimesi İtalyanca *sicurtà* (güvenlik, emniyet) sözcüğünden Türkçeye kazandırılmış, İtalyancaya ise Latince *sēcūrus* (endişesiz, güvenli) kelimesinden geçmiştir. Sigortacılık; çeşitli tehlikelerin zararlı sonuçlarından korunmak için oluşturulan sistemin genel adı olarak ifade edilebilir. Sigorta, iktisadi sonuçlar doğuran tesadüfi risklerin olumsuz sonuçlarının sigortacı tabir olunan kişinin yaptığı organizasyon dahilinde bir araya gelen risk taşıyıcıları arasında paylaşılması esasına dayanan bir müessesedir (Can, 2018, s. 13). Sigorta en basit haliyle kişilerin prim karşılığında üzerlerinde bulunan riski sigorta şirketine devrederek karşılığında tazminat ödeme taahhüdünün bulunduğu bir sistemdir (Umut, 2019, s. 222-242).

Bir tarafın sigorta edilebilecek bir menfaatini diğer tarafın belirli bir meblağ karşılığında üstlenmesi sigorta sözleşmesinin temelini oluşturmaktadır. Sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar genel olarak adli yargı mercilerinde çözümlenirken birlikte, Türk hukuk sistemine 5684 sayılı Kanun ile dahil edilen sigorta tahkim sistemi de sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde alternatif bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durum, Sigortacılık Kanunu'nun gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir. Sigortacılık Kanunu'nun sigorta tahkimini düzenleyen 30. maddesinin gerekçesinde, sigorta tahkim sistemi ile sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümünün amaçlandığı özellikle vurgulanmıştır. Sigortacılık tahkiminde taraflar, temelde ve çoğu kez, bir yanda sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişi, eş deyişle sigortalı; diğer yanda ise riski üstlenen taraf, bir başka anlatımla sigortacılık yapan kuruluştur. Bu hâlde, ihtilafın kaynağı sigorta sözleşmesidir (Aras ve Yeşilova, 2013, s. 291).

Sigorta sözleşmesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesine göre sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı

yükümlendiği sözleşmedir. Dolayısı ile tanıtımda sınırları ve kuralları belirlenen sigorta sözleşmesi, sigorta tahkim sisteminin temel konusudur.

Sigortacılıkta tahkim sistemi, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile sigorta şirketleri arasındaki sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünü amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile Sigorta Tahkim Komisyonu kurulmuş ve sigortacılık alanındaki uyuşmazlıkların çözümünde Sigorta Tahkim Komisyonu yetkilendirilmiştir.

3. Sigorta Tahkim Komisyonu

Sigorta Tahkim Komisyonu 03.06.2007 tarihinde, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile Türk hukuk sistemine dahil edilen bir kuruluştur. Kurumsal yapısı itibariyle dünyaya örnek niteliğinde kurulmuş ve yargının yükünü hafifletmek adına sigorta hukuku alanında ehil hakemlerce uyuşmazlıkların çözümünün sağlandığı örnek bir uygulamadır. Sigorta Tahkim Komisyonu'nun amacı sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların sigortacılık ve sigorta hukuku alanında uzman hakemler eliyle süratli, basit, düşük maliyetle ve adil bir şekilde çözümünü sağlamaktır (Seven, 2018, s. 30). 12 bölümden oluşan Sigortacılık Kanunu'nun 8. bölümünün başlığı '*Tahkim*', bölümün içerdiği tek madde olan 30. maddenin başlığı ise '*Sigortacılıkta Tahkim*' dir. Tek maddede ve 24 fıkrada düzenlenen sigortacılıkta tahkim konusu, oldukça uzun ve sistematik olmayan bir biçimde ele alınmıştır. Bu durum, bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir (Ulaş, 2007, s. 264). Tahkim sistemine üyelik konusunun hakem niteliklerinden sonra düzenlenmiş olması, itiraz ve temyiz sınırlarının sigorta tahkim yargılamasının anlatıldığı fıkradan önce yazılması gibi hususlar genel akışı bozması cihetiyle eleştiriyi hak etmektedir. Sigortacılık Kanunu'nun '*Sigortacılıkta Tahkim*' başlıklı 30. maddesinde yer alan düzenleme medeni usul hukukundaki tahkim kurumunun bazı özelliklerini taşımakla birlikte birçok yönüyle geleneksel tahkimden farklılık göstermektedir (Budak, 2013, s. 54).

Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmeden önce, sigortacılık sektöründeki uyuşmazlıkların çözümünü sağlayacak iki kuruluş bulunmaktaydı. Bunlardan biri sigorta işlemleri üzerinde gözetim ve denetim yetkisine sahip mülga Hazine Müsteşarlığı, diğeri de adli mercilerdi (Metezade, 2005, s. 43). Ancak mülga Hazine Müsteşarlığı, sigortacılık mevzuatına aykırılık söz konusu olmadığı takdirde sektördeki uygulamalara müdahale edememekteydi. Sigorta ettiren ile sigortacı arasındaki uyuşmazlığın özel hukuktan kaynaklanmasından dolayı sigortalı, Müsteşarlığa başvuramamaktaydı. Adli mercilere başvurunun ise zaman alması, sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması gibi nedenlerden dolayı, bu yola başvuran sigortalılar mağdur olmakta ve bu nedenle ve genellikle kendi zararlarına olacak şekilde sigorta şirketi ile uzlaşma yoluna gitmekteydiler (Yaşar, 2018, s. 213).

Sigorta Tahkim Komisyonu'nun kuruluş amacı, daha doğru ifade ile sigorta tahkim yargılama sisteminin getiriliş amacı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde açıklanmıştır. Sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf olan sigorta şirketleri arasındaki uyuşmazlıkların mahkemelerde çözümünün uzun zaman alması ve masraflı olması madde gerekçesinde belirtilmiştir. Ayrıca sigorta şirketlerinin bazı uyuşmazlıklarda sigortalılara önerdikleri tazminatın gerçek zararın çok altında kaldığı ve bu durumun sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarstığı belirtilmiştir

(https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=43409).

Sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, sigortacılığın her geçen gün büyüyen bir sektör olması bakımından uyuşmazlık iş yükünün mahkemelerde makul sürede çözülemeyecek kadar yoğun olması, mahkemelerde yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması gibi sebepler Sigorta Tahkim Komisyonunun kurulmasında etkili olmuştur. Adalet Bakanlığının 2020 yılı adli istatistiklerine göre, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların da çözüm mercii olan Asliye Ticaret Mahkemeleri'ne 2020 yılında 67.274 yeni dava açılmış, önceki yıldan ise 121.373 dava devrolmuştur. Davaların ortalama görülme süresi ise 586 gündür (<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman>). 2021 yılı adli istatistiklerine göre ise Asliye Ticaret Mahkemelerinde 2021 yılında toplam 103.117 dava açılmış, bunların 2004 adedini sigorta uyuşmazlığı davaları oluşturmuştur (<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman>). Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 yılı faaliyet raporuna göre, 2021 yılında Sigorta Tahkim Komisyonuna

294.472 adet sigorta uyuşmazlığı başvurusu yapılmıştır. Başvuruların karara bağlanma süresi ortalama 87 gün olarak gerçekleşmiştir (http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf).

Sigortacılık Kanunu'nun tahkime ilişkin maddelerinin uygulanma yöntem ve esaslarını belirlemek üzere, Kanunun 30. maddesine istinaden Hazine Müsteşarlığınca “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik*” çıkarılmıştır. Bu yönetmelik ile Kanundaki tahkim sistemi düzenlemesi daha detaylı olarak ele alınmıştır. Sigorta tahkiminde yargılama yapılırken, Sigortacılık Kanunu ve ikincil mevzuatta hüküm bulunmayan hallerde Sigortacılık Kanunu'nun 30/23. maddesi uyarınca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun tahkime ilişkin hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır.

3.1. Sigorta Tahkim Komisyonunun Organları ve İşleyişi

3.1.1. Sigorta Tahkim Komisyonunun Organları

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 2. vd. fıkraları uyarınca; Sigorta Tahkim Komisyonunun organları: komisyon başkanlığı, komisyon müdür ve yardımcısı, sigorta hakemleri, sigorta raportörü ve itiraz yetkilisidir. Sigortacılık Kanunu ile ihdas edilen sigorta tahkiminin usul ve esaslarını göstermek üzere hazırlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 5-8. maddelerinde de sigorta tahkim komisyonunun görevlileri ele alınmıştır.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 3. fıkrası ve Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 6. maddesine göre *komisyon başkanlığı*, komisyonun işleyişi ile ilgili kararları almaya yetkilidir. Komisyon başkanlığı tarafından atanan *komisyon müdür ve yardımcısı*, personel alımı, hakem kararlarının gereğinin yapılması için dosyayı yetkili mahkemeye iletmek, raportör ve diğer personellerin gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarını incelemek gibi görevler üstlenmektedir.

Sigorta tahkiminde önemli bir görev üstlenen *raportörler* ise dosya kapsamında ön inceleme yapmakla görevlidir, fakat dosyanın esasına dair inceleme yapamazlar. Ön incelemede sigorta kuruluşunun tahkim sistemine üye olup olmadığı, sigorta kuruluşuna yazılı müracaat yapıp yapılmadığı gibi usuli şartlar incelenmektedir. *İtiraz yetkilisi* ise, itiraz edilen dosyalarda ön inceleme yapmakla görevlidir. Kararın itiraz edilebilir bir karar olup olmadığını ve diğer usuli şartların yerine getirilip getirilmediğini itiraz yetkilisi incelemektedir.

Sigorta Tahkim Komisyonunda, yargılamayı yürütmesi hasebiyle olmazsa olmaz görevliler, *hakemlerdir*. Hakemler olmaksızın bir tahkim müessesesinden bahsedilemeyeceği gibi, sigorta hakemlerinin olmadığı sigorta tahkim faaliyeti de düşünülemez. Sigorta Tahkim Komisyonu, sigorta uyuşmazlıklarının çözümü için kurulmuş olup bu uyuşmazlıkları mevzuat çerçevesinde çözüme kavuşturan da hakemlerdir. Sigorta hakemi veya uyuşmazlık hakem heyeti, uyuşmazlığın esasına girip kararı veren mercidir. *Sigorta hakemi olabilmek için sigorta hukukunda en az beş yıl, sigortacılıkta en az on yıl deneyim sahibi olmak ve bu deneyimin kesintisiz olması gerekmektedir* (STİY md. 13). Sigortacılık Kanunu'nda her ne kadar *itiraz hakemi* ifadesi kullanılmamış olsa da hakem kararlarına karşı yapılan itirazların Komisyon tarafından teşkil edilen hakem heyetlerince inceleneceği belirtilmiştir. Komisyon tarafından teşkil edilen bu hakem heyetlerine itiraz hakem heyeti adı verilmiştir (STİY md. 4/1). Sigorta hakemleri veya uyuşmazlık tutarına bağlı olarak oluşturulan uyuşmazlık hakem heyeti adli yargıdaki yerel mahkemeye benzetilebilir. Heyet halinde çalışan ve itiraz hakemlerinden oluşan *İtiraz Hakem Heyeti* ise adli yargıdaki istinaf mercii olarak düşünülebilir. Sigorta ve itiraz hakemlerinin tarafsızlık taahhütnamesi vermek mecburiyetinde olduğu hükmünü içeren Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 14/A maddesi Danıştay Onuncu Dairesinin 13/10/2021 tarihli ve E.:2016/553; K.:2021/4718 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Kararda; tarafları temsil yetkisine sahip olan avukatların sigorta hakemliği yapmasını kısıtlayan taahhütname vermesini şart koşan yönetmelik maddesinin hukuka uygun bulunmadığı vurgulanmıştır. *Hakemler, başka işle iştigal edebilirler fakat sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda mesleki faaliyette bulunanlar sigorta hakemliği yapamazlar* (STİY md 13). Bu düzenleme, sigorta tahkim yargılamasının yürüten sigorta hakemlerinin tarafsızlığını ve bağımsızlığını sağlamaya dönük olup, madde ile sigorta tahkim yargılaması sonucu verilen kararların güvenilir olması ve menfaat çatışmaması amaç edinilmiştir.

Sigorta tahkim komisyonunun tüm bilişim sistemleri ise Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından yürütülmektedir. Hakem atama, bilirkişi atama, karar yükleme, tebliğ vs tüm işlemler Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi altyapısı tarafından gerçekleştirilmektedir.

3.1.2. Sigorta Tahkim Komisyonunun İşleyişi

Sigorta Tahkim Komisyonunun işleyişi Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 15-17. fıkralarında ve Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Kanun ve yönetmeliğe göre sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin Komisyona başvurusu, öncelikle raportörler tarafından incelenir. Raportörler en geç on beş gün içinde incelemelerini tamamlamak zorundadır. Raportörlerin kontrolünden geçen başvurular sigorta hakemine iletilir. Uyuşmazlığa hangi hakemin bakacağı, Komisyon tarafından Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi nezdinde oluşturulan sistem üzerinden random atama usulüyle hakem listesinden seçilerek belirlenir. Komisyon, işin niteliğine (maluliyet, vefat tazminat talepleri gibi) bağlı olarak en az üç sigorta hakeminden oluşan bir heyet oluşturulmasına karar verebilir. Ancak, uyuşmazlık konusu miktarın yirmi dört bin Türk Lirası ve üzerinde olduğu durumlarda heyet teşekkülü zorunludur (16 Nisan 2022 tarihli, Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 12. ve 15. fıkralarında yer alan parasal sınırların artırılmasına ilişkin tebliğ). Heyet kararını salt çoğunlukla verir. Kararlar kanun gereği evrak üzerinden verilir. Seçilen sigorta hakemi mücbir nedenler ve umulmayan haller hariç olmak üzere görevi reddedemez. Bununla birlikte, Hukuk Muhakemeleri Kanununda yer alan hâkimi ret nedenlerine dayanarak taraflar hakemi reddedebilir. Ret talebi Komisyona, durumun öğrenildiği tarihten itibaren en geç beş iş günü içinde bir dilekçeyle yapılır. Komisyon müdürü, iki tarafın görüşlerini dinledikten sonra hakemi ret talebi konusunda en geç beş iş günü içinde karar verir (Sigortacılık Kanunu md. 30/15).

Hakemler, görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermeye mecburdur. Aksi halde, uyuşmazlık yetkili mahkemece halledilir. Ancak, bu süre tarafların açık ve yazılı muvafakatleriyle uzatılabilir. Hakem, kararını Komisyon müdürüne tevdi eder. Hakem kararı, en geç üç iş günü içinde, Komisyon tarafından taraflara bildirilir ve dosya aslı saklanmak üzere yetkili mahkemeye gönderilir. Hakem kararlarına karşı itirazlar incelenmek üzere oluşturulan itiraz hakem heyetlerince incelenerek en geç iki ay içinde karara bağlanır. İtiraz hakem heyeti tarafından verilen karar üç iş günü içinde Komisyona taraflara bildirilir (Sigortacılık Kanunu md. 30/16).

Uyuşmazlık hakem heyetinin sekiz bin TL'nin altındaki kararları kesin olup, bu kararlara itiraz edilemez. Sekiz bin TL ile yüz yedi bin TL arasındaki kararlar ise itiraz hakem heyetine götürülebilmektedir. Yüz yedi bin TL'nin altındaki itiraz hakem kararları kesin olup bu tutarın üstündeki uyuşmazlıklarda ise itiraz hakem heyeti kararları doğrudan temyiz incelemesi için Yargıtay ilgili dairesine götürülebilmektedir (16 Nisan 2022 tarihli, Sigortacılık Kanununun 30. maddesinin 12. ve 15. fıkralarında yer alan parasal sınırların artırılmasına ilişkin tebliğ).

4. Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti

4.1. Genel Olarak Vekalet Ücreti

Vekalet kelimesi Arapça 'vkl' kökünden türemiş olup, '*temsilci, başkası adına yetki kullanan kişi*' (<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/vekil>) anlamına gelmektedir. Türk hukuk sisteminde, yasalarda öngörülen bazı istisnalar olmakla birlikte kişinin kendi davasını açabilmesi ve takip edebilmesi mümkündür. Medenî yargılamada kural olarak avukatla temsil zorunluluğu bulunmamaktadır (Yılmaz, 2017, s. 1383). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 71. maddesinde; dava ehliyeti bulunan herkesin, davasını kendisi veya tayin ettiği vekil aracılığıyla açabileceği hüküm altına alınmıştır.

Davaya vekâlet, temsil edilenin tek taraflı bir irade beyanı ile gerçekleşen tek taraflı bir hukuki işlemdir (Pekcanitez, Özkes, Akkan ve Korkmaz, 2017, s. 676). Kişinin kendisini temsil yetkisi verdiği irade beyanına vekaletname denmektedir. Vekalet verilen avukatın kendisine vekalet verilmesine onay verip vermemesi vekaletname düzenlenmesine engel değildir.

Borçlar Kanunu'nun 502. maddesine göre vekil tayin edilen kişi, vekalet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlenmektedir. Vekalet sözleşmesinde; bir taraf bir işi diğerinin adına yapmayı kabul etmektedir. Avukatlık mesleğinin temeli de Borçlar Kanunu'nda düzenlenen vekalet sözleşmesine dayanmaktadır. Fakat avukat, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen vekilden bir noktada ayrılmaktadır.

Vekalet sözleşmesinin kurulmasında ücret zorunlu unsur olmamasına rağmen, avukat verdiği hizmete karşılık mutlaka ücret alır (Aydın, 2015, s. 65). Avukatlık Kanunu'nun 163. maddesine göre avukatlık ücreti avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder. Vekalet ücreti kısaca, emeği karşılığı bir avukata ödenen ücret olarak tanımlanabilir (<https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/%C3%9C>).

Vekalet ücreti; Yargıtay kararlarında iki farklı başlıkta şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; *akdi vekalet ücreti* (Yargıtay 13. HD, 23.01.2019 tarih ve 2019/518 K.) ve *yasal vekalet ücreti -karşı vekalet ücretidir* (Yargıtay 21. HD, 23.05.2019 tarih ve 2019/4072 K.). Akdi vekalet ücreti; avukat ile müvekkil arasında sözleşme ile belirlenen değerdir. Yasal vekalet ücreti veya karşı vekalet ücreti ise mahkeme kararlarında Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre tespit edilen ve kaybeden taraftan alınarak kazanan tarafa verilmesine hükmedilen ücrettir. Bu noktada toplumda kafa karışıklığına sebep olan husus, mahkeme kararında hükmedilen vekalet ücretinin avukata mı yoksa asile mi (vekil tayin eden kişiye) ait olacağıdır. Zira mahkeme kararlarında, "...davacı kendisini vekille temsil ettirdiğindenTL vekalet ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine..." şeklinde hüküm kurulmaktadır. Burada vekalet ücretinin davacıya verilmesine şeklindeki ibare, kendisini avukatla temsil ettiren kişinin kafasını karıştırmakta, bu tutarın kendisine ait olduğu zannı vermektedir. Halbuki, Avukatlık Kanunu'nun 164. Maddesinde; dava sonunda, kararlar tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekalet ücretinin avukata ait olacağı kesin olarak belirlenmiştir. Mahkeme kararlarında vekalet ücretinin davacıya veya davalıya ödenmesine hükmedilmesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 330. maddesi gereğidir. Maddeye göre vekil ile takip edilen davalarda mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekalet ücreti, taraf lehine hükmedilir. Kararda, vekalet ücretinin taraf lehine hükmedilmesi, vekalet ücretinin tarafa ait olacağı anlamına gelmemektedir. Vekalet ücretinin taraf lehine hükmedilmesinin sebebi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297. maddesi gereğidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297. maddesi uyarınca hükmün taraflara yönelik olarak kurulması gerekir. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi de vermiş olduğu bir kararda, vekalet ücretinin taraf vekilleri lehine hükmedilmesini doğru bulmamıştır. İlgili dosyada; "...vekalet ücretine taraf vekilleri lehine hükmedilmiş olması doğru görülmemiş ise de bu hususlar kararın bozulmasını ve yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 438/7 maddesi gereğince hüküm sonucunun aşağıdaki şekilde düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir" şeklinde hüküm kurulmuştur (Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, 2015/18463 E., 2016/5149 K.).

4.2. Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti

Avukatlık ücreti Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinde, hukuki yardımın karşılığı olarak tarif edilmiştir. Bu durumda, sigorta tahkim yargılamasında kendisini avukat ile temsil ettiren ve hukuki yardım alan kişi, sözleşme ile belirlenen avukatlık ücretini ödemek zorundadır. Bu ücret akdi vekalet ücretidir.

Sigorta tahkim yargılamasında karşı vekalet ücreti, yani Sigorta Tahkim Komisyonu kararlarında kazanan taraf lehine ve kaybeden taraf aleyhine hükmedilen vekalet ücreti konusunda üç farklı mevzuatta hüküm bulunmaktadır. Bunlar; Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi, Sigortacılık Kanunu ve Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'tir.

4.2.1. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne Göre Sigorta Tahkiminde Vekalet Ücreti

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 17. maddesine göre Sigorta Tahkim Komisyonu önündeki işlerde, talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmedilecek vekalet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre hesaplanacak ücretin beşte biri kadardır. Yani, sigorta tahkim yargılamasında talebi kısmen veya tamamen reddedilenler açısından bir istisna getirilmiş, talebi kabul edilenler için ise asliye mahkemelerinde hükmedilen vekalet ücreti adres gösterilmiştir.

4.2.2. Sigortacılık Kanunu'na Göre Sigorta Tahkiminde Vekalet Ücreti

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrasında sigorta tahkim yargılaması sonucu talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükümlenilecek vekalet ücretinin, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen vekalet ücretinin beşte biri şeklinde olacağı hüküm altına alınmıştır. Sigortacılık Kanunu'nda sadece talebi reddedilenler aleyhine hükmedilecek vekalet ücretinden bahsedilmiş, talebi

kabul edilenler hakkında hükmedilecek vekalet ücreti konusunda bir düzenleme yapılmamıştır. Kanunun bu konuda susmuş olması, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne atıf olarak değerlendirilmelidir.

4.2.3. Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik Hükümlerine Göre Sigorta Tahkiminde Vekalet Ücreti

Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesinin 13. fıkrası; “*Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir.*” şeklindedir. Yönetmelikteki düzenlemeye bakıldığında, talebi kabul veya reddedilenler şeklinde bir ayırım olmaksızın, vekalet ücretinin her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen vekalet ücretinin beşte biri kadar olacağına hüküm altına alındığı görülecektir.

Yukarıda ele alınan mevzuat hükümlerinden anlaşıldığı üzere sigorta tahkim yargılaması sonucu hükmedilecek vekalet ücreti konusunda Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrası ile Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesinin 13. fıkrası arasında çelişki mevcuttur. Hakem kararlarında ise bu konuda bir uyumsuzluğun olduğu göze çarpmaktadır. Bazı hakem kararlarında her iki taraf aleyhine hükmedilecek vekalet ücretinin beşte bir olacağı vurgulanırken, bazı hakem kararlarında ise bu durumun sadece talebi reddedilenler aleyhine hükmedilecek vekalet ücreti yönünden geçerli olacağı ifade edilmiştir. Her iki taraf aleyhine hükmedilecek vekalet ücretinin beşte bir olacağı fakat hükmedilen vekalet ücretinin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen maktu ücretten düşük olamayacağını belirten hakem kararları da bulunmaktadır. Yargıtay'ın bu konuda vermiş olduğu kararlar da çelişkili olduğundan, vekalet ücreti hususu bir tartışma alanı olmaktan kurtulamamıştır. Birbiriyle çelişen hakem kararlarının ilgili kısımları konunun daha iyi anlaşılması adına aşağıda alıntılanmıştır.

“5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/17 maddesinde vekâlet ücretine ilişkin öngörülen 1/5 kuralı, dava taraflarının her ikisi için de geçerlidir. Nitekim, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 15.02.2016 tarihli 2016/64 E. 2016/1453 K. Sayılı ilamında “...tahkim yargılamasının çekişmeli yargı olduğu göz önünde bulundurulurken hakem, uyuşmazlık taraflarından birisinin talebini kabul ettiği oranda diğer tarafın talebini de reddetmiş demektir. Bu noktada maddede geçen reddedilen kavramı sadece davacı konumundaki sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlara yönelik değildir” demek suretiyle bu durumu teyit etmiştir. Diğer taraftan, yürürlükteki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 17/1. maddesi uyarınca Sigorta Tahkim Komisyonları, vekâlet ücretine hükmederken, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde Asliye Mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla Tarifenin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine Tarifeye göre hesaplanan ücretin beşte birine hükmedilir. 13/2. maddesi uyarınca hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez.” (STK Uyuşmazlık Hakem Kararı, 2019.E.120447, K-2020/50410).

“Sigortacılık Kanunu'nun 30/17. maddesi; “Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükümlenilecek vekâlet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekâlet ücretinin beşte biridir.” şeklinde olup, bu düzenleme ile başvuru sahiplerinin talebinin reddedilen tutarı üzerinden AAÜT'ne göre sigorta şirketi lehine belirlenecek vekalet ücretinin 1/5 olarak hesaplanması kuralı getirilmiştir. Kanun gerekçesinde de bu hususta “...Diğer taraftan Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvurulmaktadır. Bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için, yargılama giderleri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabileceği dikkate alınarak maddede gerekli düzenleme yapılmıştır.” denilmekle de burada kastedilen ve amaçlananın, sigortalı/sigorta ettiren veya zarar gören üçüncü şahısların Sigorta Tahkim Komisyonuna yapacakları başvuruların kısmen veya tamamen reddedilmesi nedeniyle aleyhlerine yüksek tutarlarda vekâlet ücretine hükmedilmesinin engellenmesi olduğu bellidir. Her ne kadar, 19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 6.maddesinde yer verilen; “(13) Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir.” şeklinde hüküm ile başvuru sahipleri lehine hükmedilecek vekalet ücretlerinin bakımından da 1/5 kuralı getirilmiş ise de, yönetmeliğin bu hükmünün Sigortacılık

Kanunu'nun 30/17. maddesinde olmayan bir kısıtlamayı içeriyor olması sebebi ile kanuna aykırı olduğu tespit edilmiştir. Alt normun üst norma aykırı olamayacağı temel bir hukuk kuralı olduğundan, kanuna aykırı olan bu düzenlemenin uygulanması mümkün görülmemiştir. 5684 sayılı yasanın 30/17. maddesi ve gerekçesinde var olmayan bir hükmün, Yargıtay'ın yerleşik kararları da dikkate alınmaksızın Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16/13 maddesi ile düzenlenmesinin yasal dayanağı bulunmamakta olup, geçersiz Yönetmelik hükümlerinin yasaya aykırı bir şekilde uygulanmaması gerekmektedir.” (STK Uyuşmazlık Hakem Kararı 2021.E.140723, K-2021/146085).

Diğer yandan, Yargıtay her iki taraf için de vekalet ücretinin beşte bir olarak uygulanması gerektiğini belirten kararlar –özellikle Yönetmelik'ten sonra çıkan kararlar bu yöndedir- vermiştir. Yargıtay'ın aşağıda sunulan kararı bu doğrultudadır.

“19.01.2016 tarihli ve 29598 Resmi Gazete’de yayımlanarak Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin 13 üncü fıkrasına (13)(Ek:RG-19/1/2016-29598) tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir hükmü eklenmiştir. Heyetçe verilen 12.02.2016 tarihli kararda davacı lehine hükmedilecek vekalet ücreti için Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 16.13 maddesinin uygulanması gerektiği gözönüne alınarak AAÜT'nin 13. maddesi gereğince hesaplanan 15.550,00 TL vekalet ücretinin 1/5'i oranında vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken tam nispi vekalet ücretine hükmedilmesi doğru görülmemiştir.” (17. Hukuk Dairesi, 2016/11893 Esas 2017/7995).

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir başka kararda ise hükmedilen tazminat yönünden Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesi'ne göre tam nisbi avukatlık ücretine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2013/17680 E., 2013/17670 K.). Aşağıda alıntılanan karar da bu yöndedir.

“...davacı lehine AAÜT hükümlerine uygun olarak 12.207,06 TL'ye hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde 2.441 TL avukatlık ücretine hükmedilmesi doğru değil bozma nedeni ise de, bu yanılmanın giderilmesi yargılamanın tekrarını gerektirir nitelikte görülmediğinden Sigorta tahkim komisyonu kararının 6100 sayılı HMK'nin geçici 3/2 maddesi delaletiyle 1086 sayılı HMUK'nin 438/7 maddesi uyarınca düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir.” (Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2013/4237 E.,2013/5552 K.).

Özellikle 2016 yılında Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16. maddesinin 13. fıkrasında yapılan değişiklik sonrası Yargıtay kararlarında yeknesaklığın sağlandığı söylenebilir. Yani bu tarihten sonraki Yargıtay kararlarında vekalet ücretinin her iki taraf içinde beşte bir olarak uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır. Fakat, sadece kanuna atıf ile yönetmelik hükmünden bağımsız olarak verilen ve vekalet ücretinin her iki taraf için de beşte bir olarak uygulanması gerektiğini belirten kararlar da mevcuttur (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/64 E., 2016/1453 K.).

Bu noktada, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin vekalet ücreti konusunda verdiği son kararlara da değinmek yerinde olacaktır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi haksız fiil tazminat davalarının temyiz mercii, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ise sigorta hukukundan doğan uyuşmazlıkların temyiz merciidir. Sigorta tahkim yargılaması hem haksız fiil tazminatı uyuşmazlıklarını hem de sigorta hukuku uyuşmazlıklarını kapsadığından, sigorta tahkim yargılaması sonucu temyiz edilen dosyalar anılan iki daireye gönderilmektedir. Yargıtay 4. ve 11. Hukuk Dairelerinin sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti konusunda son yıllarda verdiği kararlar aynı doğrultudadır. Fakat, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi üyesi Mehmet TUNÇ, katıldığı Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki sempozyumda daire üyelerinin sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti konusunda kapsamlı bir çalışma yaptıklarını ve çalışma sonucunda, vekalet ücretinin sadece başvuru sahibi lehine beşte bir olarak uygulanması gerektiği yönünde daire üyelerinde ortak kanaat oluştuğunu ve bundan sonra itiraz hakem kararlarının temyizi üzerine bu yönde karar verileceğini belirtmiştir (Tunç, 2022). Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin aldığı bu karar sonrası, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi vekalet ücreti konusunda eski kararlarından farklı bir yaklaşım benimsemez ise Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 11. Hukuk Dairesi kararları arasında içtihat farklılığı ortaya çıkacaktır.

4.3. Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin Sigortacılık Kanunu'na Aykırı Olması Sorunu

Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'teki vekalet ücretine ilişkin hükmün Sigortacılık Kanunu'na aykırılığının giderilmesi ve kanuna aykırı olan yönetmelik hükmünün iptali için 2016 yılında İstanbul Barosu tarafından Hazine Müsteşarlığı'na hiçbir kanunda vekalet ücretine ilişkin düzenleme yapma yetkisi verilmediği, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu uyarınca Sigorta Tahkim Komisyonunda hükmolunacak vekalet ücretine ilişkin belirlemenin Türkiye Barolar Birliğiince Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde yapıldığı, Hazine Müsteşarlığı'nın bu tarifieden farklı bir düzenleme yaptığı, dava konusu Yönetmelik değişikliği ile, Kanunda yer alan kuralın tam aksi yönde düzenleme yapıldığı, düzenlemenin Sigorta Tahkim Komisyonunun kuruluş amacına, dayanağı olan Kanun hükmüne aykırı olduğu gerekçesi ile Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16/13. fıkrasının iptal edilmesi talep edilmiştir. İstanbul Barosu ve diğer baroların, Yönetmelik hükmünün iptali için yaptığı başvurular, Danıştay 10. Dairesi'nin 2020/3414 K. sayılı kararıyla reddedilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Danıştay 10. Dairesi;

“Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuran kişi, zararının giderilmesi talebinde bulunduğu gibi davalı konumunda bulunan sigortacılık yapan kuruluşların da bu başvurunun reddedilmesine yönelik bir talebinin bulunduğu, Kanun hükmünde "Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler" şeklinde çoğul bir ifade kullanıldığı dikkate alındığında uyuşmazlığın tüm taraflarının bu hüküm kapsamında değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. 19/01/2016 tarih ve 29598 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 6. maddesiyle, Yönetmeliğin 16. maddesine eklenen 13. fıkrafta, "Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir." hükmüne yer verilerek hem başvuru konumunda bulunan kişiyi hem de davalı konumunda bulunan sigortacılık yapan kuruluşu kapsar şekilde düzenleme yapılmıştır. Bu durumda, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun anılan hükmü ile aynı yönde düzenleme içeren dava konusu Yönetmelik hükmünde hukuka aykırılık görülmemiştir.” şeklinde hüküm kurmuştur (Danıştay 10. Dairesi 2016/363 E., 2020/3414 K.).

Danıştay 10. Dairesi, özetle; Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in vekalet ücretine ilişkin hükmünü Sigortacılık Kanunu'na aykırı görmemiştir. Danıştay 10. Dairesinin vermiş olduğu bu karar şeklen doğru gözüktüğü de vekalet ücretiyle ilgili hakem kararlarında karşılaşılan sorunların esasına dair bir çözüm olmamıştır. Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrasında, talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekalet ücretinin, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde düzenlenen vekalet ücretinin beşte biri olduğu belirtilmiştir. Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvuru yapılmaktadır. Bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için yargılama gideri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabildiği dikkate alınarak madde düzenlenmiştir (Budak, 2013, s. 68-69). Yani, söz konusu maddenin getiriliş amacı, talebi reddedilenleri, aleyhlerine çıkacak yüksek avukatlık ücretinden korumaktır.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrasında talebi reddedilenler yönünden bir sınırlandırma yapılması, talebi kabul edilenler yönünden bu maddenin uygulanamayacağını akla getirmektedir. Oysa, Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16/13. maddesinde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücretinin iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen vekalet ücretinin beşte biri kadar olacağı düzenlenmiştir. Dolayısı ile, Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'te her iki taraf denilmek sureti ile Sigortacılık Kanunu'na aykırılık oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde değişiklik yapan 6237 sayılı Kanunun 58. maddesinin son fıkrasının TBMM Esas Komisyon Raporundaki gerekçesinde *"Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvurulmaktadır. Bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için, yargılama giderleri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabildiği dikkate alınarak maddede gerekli düzenleme yapılmıştır."* ifadesine yer verilmiştir. Buna göre 6237 sayılı Kanunla 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine eklenen 17. fıkradaki düzenleme ile talebi tamamen veya kısmen reddedilen

başvuru sahibinin, alacağını alamadığı gibi bir de üzerine yüksek vekalet ücretleri ödeyerek mağdur olmasının engellenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır (Ocak ve Atlı, 2021, s. 23).

Davanın reddi istemi, hakkında Komisyon tarafından hüküm altına alınabilecek nitelikte hukuki bir talep niteliği taşımaz. Ayrıca 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/17. fıkrasının amacı, talepte bulunan başvuru sahiplerinin, uyuşmazlıklarını Komisyona başvuruda bulunmak suretiyle hızlı bir biçimde çözüme kavuşturulması olup buna karşılık yüksek vekalet ücreti ödemek tehlikesine karşı korumaktır. Hükümün her iki taraf bakımından tatbik edilebileceği sonucuna ulaşılması, hükümün konuluş amacına aykırı niteliktedir. Hükümün, amacına bağlı yorumlanması, temel yorum ilkesidir. Bu sebeple, Yönetmelik hükümünün, Sigortacılık Kanunu'nun 30/17. fıkrasına dayandırılarak, kanun hükmüne aykırı olmadığı sonucuna ulaşılması da olanaklı değildir (Kayıhan ve Ünlütepe, 2016, s. 120 vd).

Uygulamadaki bu soruna ilişkin olarak, Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrasındaki hükümün hem başvuranlar için hem de aleyhine başvuru yapılanlar için geçerli olduğunu savunan yazarlar (Kabukçuoğlu, 2012, s. 513; Özdamar, 2013, s. 849) da mevcuttur. Karşıt fikre göre ise; davacıların davasının kısmen veya tamamen reddedilmiş olması durumunda, aleyhlerine hükmedilecek vekâlet ücreti, mahkemelerce hükmedilecek olanın beşte biridir. Savunulduğunun aksine bu hükümün, davalı konumdaki sigorta şirketleri için de geçerli olması mümkün değildir (Aras ve Yeşilova, 2013, s. 371). Bu düşüncüyü destekler mahiyette bir başka görüşe göre ise, 19.01.2016 tarihli Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce Yargıtay kararlarında genel olarak başvuru sahibinin talebinin kısmen veya tamamen reddi durumunda başvuru sahibi lehine hükmedilen vekalet ücretinde herhangi bir indirim yapılmamaktaydı. Sadece sigorta şirketi lehine hükmedilen vekalet ücreti beşte bir olarak uygulanmaktaydı. Fakat, söz konusu Yönetmelik sonrası vekalet ücreti konusunda tereddütler oluşmuştur. Yönetmelikte taraf olarak kastedilen başvuru sahibidir. Çünkü sigorta şirketleri tahkim yargılamasında sadece davalı olmaktadır ve davalının mahkemeden veya hakemden bir talebi olamaz. Vekalet ücretine ilişkin hükümün lafzı tereddüt uyandırıyor bu durumda, yasa koyucunun gerçek iradesi ortaya çıkarılarak hükümün konuluş amacının dikkate alınması gerekmektedir. Söz konusu hüküm amaçsal yoruma tabi tutulduğunda vekalet ücreti konusunda sadece başvuru sahibi lehine indirim yapılması gerektiği sonucu çıkmaktadır (Karasu, 2016, s. 66-67).

Diğer bir görüşe göre ise, tahkim yargılamasında her iki tarafın da bir talebi mevcuttur. Bu yönüyle talebi reddedilenler ifadesi hem başvuranı hem sigorta şirketini içine almaktadır. Bu görüşü savunanlara göre, hakem bir tarafın talebini kabul ettiği oranda diğer tarafın talebini reddetmektedir. Bu durumda da Sigortacılık Kanunu hükümünün her iki taraf için uygulanması gerekmektedir (Kabukçuoğlu, 2012, s. 513). Kanımızca kanunun lafzı ve amacı birlikte dikkate alındığında, bu görüşü destekler bir anlam mevcut değildir. Yasa koyucunun böyle bir iradesi olsaydı, kanun maddesinde talebi kısmen veya tamamen reddedilenler diye bir sınırlandırma yapma ihtiyacı hissetmezdi. Çünkü esasında sigorta şirketinin başlangıçta talep olarak nitelenecek bir istemi mevcut değildir. Başvuranın talebinde aktif bir isteme söz konusu iken, sigorta şirketinin talebi her durumda geçerli olacak pasif bir istemdir. Taraflardan biri mahkeme önünde diğer tarafın iddialarına cevap vermediğinde, o iddiaları tümünden reddetmiş sayılmaktadır. Örneğin; süresi içinde cevap dilekçesi vermemiş olan davalı, davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğü vakıaların tamamını inkâr etmiş sayılır (HMK md. 128). Bunun gibi, sigorta tahkim yargılamasında da başvuru dilekçesindeki talebe, sigorta kuruluşu hiç itiraz etmese bile Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri gereği başvuranın tüm iddialarını reddetmiş sayılacaktır. Dilekçe vermese dahi başvuranın iddialarını reddetmiş sayılan sigorta şirketinin, cevap dilekçesinde başvurunun reddini istemesi talep olarak görülmemelidir. Kanunun, her başvuruda geçerli olacak bir itirazı, talep olarak görmeyeceği izaha muhtaç bir durum değildir. Sigorta tahkiminde aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşunun, davanın reddini istemesi hukuki talep olarak nitelendirilemez; sigorta kuruluşu, komisyonunda savunma yapmaktadır (Kayıhan ve Ünlütepe, 2016, s. 115).

5. Sonuç

Tüm bu açıklamalar ışığında öncelikle, kanun ile yönetmelik hükümlerinin net ve anlaşılır bir biçimde aynı şeyi ifade ettiğinin söylenmesi mümkün gözükmemektedir. İçtihat birliği oluşturması gereken Yargıtay'ın aynı konuda farklı kararlar vermesi tahkim yargılamasında vekalet ücreti konusunda birbiriyle çelişen kararlar verilmesine sebep olmuştur. Özellikle son dönemdeki hakem kararlarında,

vekalet ücretinin talebi kabul edilen taraf için de 1/5 olarak uygulanması kanımızca hatalıdır. Danıştay 10. Dairesi'nin yönetmelik hükmünü kanuna uygun bulması ile vekalet ücreti konusunda hakem kararları büyük ölçüde güçlü konumda bulunan sigorta şirketlerinin lehine çıkmaya başlamıştır. Bu durum da aşağıda izahı yapıldığı üzere, sigorta uyuşmazlıklarının adli yargıda yığılmasına ve adalete erişimin uzun zaman almasına sebep olabilecektir.

Normlar hiyerarşisinde kanunun altında bulunan yönetmeliğin kanunla çelişen hükmü uygulanamaz. Kanunda talebi reddedilenler için 1/5 olarak belirlenen vekalet ücreti, yönetmelikte her iki taraf için 1/5 olarak belirlenmiştir. Yönetmelikte talebi reddedilenler ibaresi olmadığından, tahkim yargılamasında talebi kabul edilenler için de vekalet ücreti 1/5 olarak uygulanmaya başlanmıştır. Talebi reddedilen iki taraf için de vekalet ücretinin 1/5 olarak uygulanması sorunlu değildir. Danıştay'ın ilgili yönetmeliği iptal etmemesinin sebebi de budur. Zira, dairenin kararına göre kanunda talebi reddedilenler için 1/5 vekalet ücretinin uygulanması ile yönetmelikte geçen her iki taraf için 1/5 vekalet ücretinin uygulanması aynıdır. Evet, talebi reddedilen her iki taraf için de vekalet ücretinin 1/5 olarak uygulanması aynı şeydir. Fakat kanunda talebi reddedilenler için vekalet ücreti 1/5 ile sınırlandırılmış, talebi kabul edilenler için bir hüküm getirilmemiştir. Dolayısı ile talebi reddedilenler bakımından bir istisna oluşturulmuştur. Yönetmelikte ise talebi kabul veya ret hususu tamamen göz ardı edilerek her iki taraf için vekalet ücreti 1/5 olarak belirlenmiştir. İşte bu noktada, kanun ile yönetmelik hükümleri farklı yorumları beraberinde getirmektedir. Bu olayın şekli yönüdür.

Bir de olayın uygulamaya bakan yönü vardır. O da şudur ki; sigorta tahkim yargılamasında başvuran tarafın, kabul edilen talebi yönünden de vekalet ücreti beşte bir olarak uygulanırsa, sigorta tahkiminin tercih edilme sebebi büyük ölçüde zedelenecik, taraf vekilleri vekalet ücretinin adli yargıya göre çok az hükmedildiği sigorta tahkimine başvurmadan imtina ederek, taleplerini asliye ticaret mahkemelerine taşımaya başlayacaklardır. Adalet Bakanlığının 2020 yılı adli istatistiklerine göre, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların da çözüm mercii olan Asliye Ticaret Mahkemeleri'ne 2020 yılında 67.274 yeni dava açılmış, önceki yıldan ise 121.373 dava devrolmuştur. Davaların ortalama görülme süresi ise 586 gündür (<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman>). 2021 yılı adli istatistiklerine göre ise Asliye Ticaret Mahkemelerinde 2021 yılında toplam 103.117 dava açılmış, bunların 2004 adedini sigorta uyuşmazlığı davaları oluşturmuştur (<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman>). Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 yılı faaliyet raporuna göre 2021 yılında 294.472 adet sigorta uyuşmazlığı başvurusu Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılmıştır. Başvuruların sigorta tahkim sisteminde ortalama karara bağlanma süresi 87 gün olarak gerçekleşmiştir (http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf).

İstatistiki verilerden görüldüğü üzere; Türkiye'deki sigorta uyuşmazlıklarının neredeyse tamamı Sigorta Tahkim Komisyonuna götürülmekte ve bu uyuşmazlıklar hakkında adli yargıya göre çok kısa bir sürede karar verilmektedir. Asliye Ticaret Mahkemeleri'ne ise yıllık 100.000 dolayında başvuru yapılmakta, bunların 2000 civarı sigorta davalarını oluşturmaktadır. Asliye Ticaret Mahkemeleri'nde açılan davaların önemli bir kısmı çözüme kavuşturulmadan sonraki yıla aktarılmakta, davalar ortalama 1.5-2 yılda çözüme kavuşturulmaktadır. Faaliyete geçtiği 2009 yılından beri bir milyonun üstünde sigorta uyuşmazlık dosyasını karara bağlayan Sigorta Tahkim Komisyonu, yargının üzerinden büyük bir iş yükünü almıştır. Şayet, sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti, talebi kabul edilen taraf için de 1/5 olarak uygulanmaya devam ederse taraf vekilleri davalarını daha fazla vekalet ücreti alabilmek için asliye ticaret mahkemelerine taşımaya başlayacak ve bu durum Asliye Ticaret Mahkemeleri'nin iş yükünü bir anda artırarak zaten uzun süren davaların çok daha fazla uzamasına sebep olacaktır. Yıllık 100.000 yeni dava açılan Asliye Ticaret Mahkemeleri'ne sigorta davalarının taşınmasıyla, yıllık 300.000-400.000 civarında başvuru yapılacak, 586 gün olan karar verme süresi belki de 4-5 yıla çıkacaktır. Davaların Asliye Ticaret Mahkemeleri'nde yığılması, “geç gelen adalet adalet değildir” prensibine aykırı olarak başta makul sürede yargılanma hakkını zedeleyecek, adli yargı için büyük bir iş yükü oluşturarak içinden çıkılmaz bir hale sebebiyet verecektir. Bu durum da sigorta tahkiminin ihdas edilme amacına balta vuracak ve sigorta tahkim sisteminin işlevselliği tartışılacaktır. Dünyada, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin hızla yaygınlaştığı ve mahkemelere başvurunun azaltılarak kısa sürede uyuşmazlıklara adil çözümler bulunmasının amaç edinildiği düşünüldüğünde hukuk sistemimizde çok önemli bir görev üstlenen sigorta tahkim sisteminin etkisizleştirilmesinin fayda getirmeyeceği izahtan varestedir.

Tüm açıklanan sebeplerle; sigorta tahkim yargılamasındaki vekalet ücreti konusunda yaşanan belirsizliğin önüne geçilmesi ve hukuki öngörülebilirliğin sağlanması için, tahkim yargılamasında yönetmeliğe göre üst norm olan Sigortacılık Kanunu'nun esas alınması isabetli olacaktır. Fakat uygulamadaki belirsizliğin kesin olarak son bulması bakımından bu çözüm tek başına yetersiz kalabilecektir. Çünkü, sadece yönetmelikte yapılacak değişikliğin Yargıtay kararlarını ne ölçüde etkileyeceği öngörülebilir değildir. Zira, Yönetmelik hükmünden bağımsız olarak, sadece Sigortacılık Kanunu'ndaki '*talebi kısmen veya tamamen reddedilenler*' ibaresi öğretide ve Yargıtay kararlarında farklı yorumlamalara sebebiyet vermiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2016 yılında verdiği bir kararda sadece kanundaki düzenlemeye dayanarak vekalet ücretinin her iki taraf için de beşte bir olarak uygulanması gerektiği yönünde hüküm kurmuştur. Dolayısı ile sadece yönetmelikte yapılacak değişiklik sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti sorununa kalıcı ve net bir çözüm olmayabilir. Bu yüzden, öncelikle Sigortacılık Kanunu'nun sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti konusunu düzenleyen 30. maddesinin 17. fıkrası muğlaklıktan arındırılarak yeniden ve net bir biçimde düzenlenmelidir. Yapılacak kanuni düzenlemenin, sigorta tahkim sisteminin işlevselliğinin tartışılmayacağı bir düzlemde ve genel yargının iş yükü konusu ile birlikte ele alınması sigorta tahkim sisteminin ihdas edilme amacına uygun olacaktır. Kanuni düzenleme sonrası, yönetmelikte yapılacak değişiklik ile Yargıtay ve hakem kararlarında yaşanan belirsizliğin önüne geçilebilecektir. Yargıtay'ın farklı dairelerinin sigorta tahkim yargılamasında vekalet ücreti konusunda vereceği çelişkili kararlar için ise Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nca içtihadı birleştirme yoluna gidilmelidir.

Kaynakça

- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2022). Erişim Adresi: <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/501202216013122420211449082020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf>, 140.
- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2022). Erişim Adresi: https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/9092022143819adalet_ist-2021.pdf, 203.
- Aras, E. ve Yeşilova, B. (2013). Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırdedici Özellikleri, *Yaşar Üniversitesi E Dergisi*, 8(özel), 275 vd.
- Aydın, M. (2015). *Avukatlık Ücreti*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Yayıncılık.
- Balcı, M. (1999). *İhtilafların Çözüm Yolları ve Tahkim*, İstanbul: Danışman Yayınları.
- Budak, A. (2013). Sigortacılıkta Tahkim- Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'NİN Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır, *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, 2(2), 54 vd.
- Can, M. (2018). *Türk Özel Sigorta Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü. (2021 Ocak). *Takdim*
- Demir, A. (2017). *Hukuki Terimler Sözlüğü*, Ankara: Astana Yayınları.
- Emerson, F. (2021). History of Arbitration Practice and Law , *Cleveland State Law Review*, 70(1), 155-158. <https://engagedscholarship.csuohio.edu/clevstlrev/vol19/iss1/19>.
- <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/vekil> (18.09.2022).
- https://www.wikipedia.tr-tr.nina.az/Paris'in_yarg%C4%B1s%C4%B1.html.
- <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs50.pdf>, 23.
- http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf.
- <https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/%C3%9C>.
- Kabukçuoğlu, F. (2012). *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, İstanbul: On iki Levha Yayıncılık.
- Karasu, R. (2016). Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *TAAD*, 26, 66-67.

- Kayıhan, Ş. ve Ünlütepe, M. (2016). Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekalet Ücreti, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), 109-124.
- Metezade, Z. (2005). Sigortada İhtilafların Çözümü, *Türk Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 43.
- Ocak, İ. ve Atlı, İ. (2021). *Sigorta Tahkim Komisyonu Tarafından Hükmedilecek Vekalet Ücretinin Sigortacılık Kanunu Ve Sigortacılıkta Tahkim Yönetmeliği Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, Erişim Adresi: <https://www.mondaq.com/turkey/insurance-laws-and-products/1121330/sigorta-tahkim-komisyonu-araf305ndan-hkmedilecek-vekalet-cretinin-sigortac3051305k-kanunu-ve-sigortac3051305kta-tahkim-ynetmeli287i-erevesinde-de287erlendirilmesi>.
- Önkal, A. (2003). Tahkim Olayı Üzerine Bir Değerlendirme”, *İSTEM*, 1(2) 33-38.
- Özdamar, M. (2013). Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(1-2), 831 vd.
- Pekcanitez, H., Özokes, M., Akkan, M. ve Korkmaz, H. (2017). *Pekcanitez Usul-Medeni Usul Hukuku*, İstanbul: On iki Levha Yayıncılık.
- Seven, V. (2018). Sigorta Şirketleriyle Yaşanan Uyuşmazlıklarda Alternatif Bir Çözüm Yöntemi Sigorta Tahkim Komisyonu, *Franchise Market Türkiye*, 5, 30.
- Sigorta Tahkim Komisyonu, Uyuşmazlık Hakem Kararı, 2021.E.140723, K-2021/146085.
- Sigorta Tahkim Komisyonu, Uyuşmazlık Hakem Kararı, 2019.E.120447, K-2020/50410.
- Sigorta Tahkim Komisyonu, Uyuşmazlık Hakem Kararı 2021.E.140723, K-2021/146085.
- Şanlı, C. (1986). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk*, Ankara: Türkiye İş Bankası Vakfı Yayınları.
- TBMM. (2006). *Sigortacılık Kanunu Tasarı Metni*, Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr//develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=43409.
- Tunç, M. (2022 Aralık). Sigorta Hukuku 1. Oturumu- 2. Sigorta ve Şirketler Hukuku, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyumunda sunulan bildiri, Ankara. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=RnM3ax2ginY>.
- Ulaş, I. (2007). Sigortacılıkta Tahkim, *Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, BATİDER C. XXIV*, 264.
- Umut, M. (2019). AB Üyelik Sürecinde Türk Sigortacılık Piyasasının Mevcut Gelişmişliği ve Artırılmasına İlişkin Politika Önerileri, *Third Sector Social Economic Review*, 54(1), 222-242.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 23.01.2019 tarih ve 2019/518 K.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/64 E., 2016/1453 K.
- Yargıtay 21. Hukuk Dairesi, 23.05.2019 tarih ve 2019/4072 K.
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2016/11893 E. 2017/7995 K.
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2013/4237 E.,2013/5552 K.
- Yaşar, T. (2018). Sigorta Hukukunda Tahkim, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 9(36), 211 vd.
- Yeğengil, R. (1974). *Tahkim*, İstanbul: Cezai Matbaası.
- Yılmaz, E. (2017). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Research Article

Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti Sorunu Ve Soruna İlişkin Çözüm Önerileri

The Problem of Attorney Fee in Insurance Arbitration Jurisdiction And Suggestions For Solutions to The Problem

<p>Sibel BİLGİN Dr. Öğretim Üyesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Yüksekokulu Finans Ve Bankacılık Bölümü b.sibel@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-4983-7736</p>	<p>Abdüssamet KÜÇÜK Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sigortacılık Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi abdussamet.kucuk@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6892-2093</p>
---	---

Extensive Summary

Arbitration word; It means 'strengthening'. The meaning of the concept of arbitration in the legal dictionary is to apply to an arbitrator instead of the court in a dispute arising from contracts. Another legal definition of arbitration is that a plaintiff and a defendant voluntarily make a person an arbitrator to settle the case between them. The emergence of the arbitration institution dates back to ancient times. Even before the written rules of law were created by the people, the institution of arbitration can be found. One of the first examples of arbitrators who are the implementers of the arbitration system is the Prophet Solomon. There are also examples of arbitration in Greek Mythology and Islamic history. Arbitration is one of the dispute resolution methods that has been used throughout history from primitive societies to modern civilization. Insurance; It can be expressed as the general name of the system created to protect from the harmful consequences of various dangers. Insurance; It is an institution based on the principle of sharing the negative consequences of accidental risks that cause economic consequences among the risk bearers who come together within the organization of the person called the insurer. It is the basis of the insurance contract that one party assumes an insurable interest of the other party in return for a certain amount. While the disputes arising from the contracts are generally resolved in the judicial courts, the insurance arbitration system, which was included in our legal system with the Law No. 5684, also appears as an alternative method for the resolution of disputes arising from insurance contracts. Arbitration system in insurance aims to resolve disputes arising from insurance contracts between the insured or the persons who benefit from the insurance contract and insurance companies. In accordance with this purpose; With Article 30 of the Insurance Law No. 5684, the Insurance Arbitration Commission was established and the Insurance Arbitration Commission was authorized to settle disputes in the insurance field.

The reasons such as the absence of specialized courts in the field of insurance, the fact that the workload of the disputes cannot be resolved in a reasonable time in the courts, the lengthy and costly legal process in the courts, as insurance is a growing sector, have been effective in the establishment of the Insurance Arbitration Commission. The word power of attorney means 'a representative, a person who exercises authority on behalf of another'. In our legal system, although there are some exceptions stipulated in the laws, it is possible for a person to file and pursue his own case. As a rule, there is no obligation to be represented by a lawyer in civil proceedings. In Article 71 of the Code of Civil Procedure; It has been stipulated that anyone who has the capacity to sue can file his case himself or through a representative he appoints. In Article 164 of the Attorneyship Law, attorney's fees are defined as the equivalent of legal

aid. In this case, the person who has himself represented by a lawyer in the insurance arbitration proceedings and who receives legal aid must pay the attorney's fee determined by the contract. This fee is the contractual attorney fee. In insurance arbitration proceedings; There are provisions in three different legislations regarding the counter attorney's fee, that is, the attorney's fee awarded in favor of the winning party in the decisions of the Insurance Arbitration Commission. These; Minimum Attorneyship Fee Tariff, Insurance Law and Regulation on Arbitration in Insurance. According to Article 17 of the Minimum Attorneyship Fee Tariff; In the works before the insurance arbitration commission, it has been stated that the attorney's fee to be decided against those whose request is partially or completely rejected will be one-fifth of the fee to be calculated according to the Minimum Attorneyship Fee Tariff. Well; An exception has been introduced for those whose claims are partially or wholly rejected in insurance arbitration proceedings. Accordingly, the attorney's fee to be awarded for those whose request is rejected in insurance arbitration will be one-fifth of the attorney's fee stipulated for the courts of first instance in the Minimum Fee Schedule. An exception has been made for those whose request has been rejected, and for those whose request has been accepted, the attorney's fee adjudicated in the courts of first instance is addressed. In paragraph 17 of Article 30 of the Insurance Law; It is stipulated that the attorney's fee to be judged against those whose request is partially or completely rejected as a result of insurance arbitration proceedings will be one-fifth of the attorney's fee determined in the Attorney's Minimum Fee Tariff. In the Insurance Law, only the attorney's fee to be ruled against those whose request is rejected is mentioned, and no determination has been made about the attorney's fee to be decided for those whose request has been accepted. Considering paragraph 13 of Article 16 of the Regulation on Arbitration in Insurance, the attorney's fee, regardless of whether the request is accepted or rejected; it will be seen that it is stipulated that the attorney's fee determined in the Minimum Attorneyship Fee Schedule will be one-fifth for both parties. In order to eliminate the illegality of the provision regarding the attorney's fee in the regulation and to cancel the illegal provision of the regulation, by the Istanbul Bar Association in 2016; Undersecretariat of Treasury is not authorized in any law to make regulations regarding attorney's fees, the determination regarding the attorney's fee to be determined by the Insurance Arbitration Commission in accordance with the Insurance Law No. 5684 is made by the Union of Turkish Bar Associations in the Attorney's Minimum Fee Tariff, and the Undersecretariat of Treasury has made a different regulation from this tariff, with the amendment of the Law in question. 16/13 of the regulation, on the grounds that the regulation was made in the opposite direction of the rule in the regulation, and the regulation was contrary to the purpose of establishment of the Insurance Arbitration Commission and the provision of the Law on which it was based. An application was made to the Council of State for the annulment of the paragraph. The application made by the Istanbul Bar Association for the annulment of the provision of the regulation was rejected by the decision of the 10th Chamber of the Council of State, numbered 2020/3414 K., and this decision became final.

In the light of all these explanations, first of all, it does not seem possible to say that the provisions of the law and the regulation express the same thing in a clear and understandable way. The fact that the Court of Cassation, which should have formed a unity of jurisprudence, made different decisions on the same issue, also led to conflicting decisions regarding the attorney's fee in arbitration proceedings. In our opinion, it is wrong to apply the attorney's fee as 1/5 for the party whose request is accepted, especially in recent arbitral awards. With the 10th Chamber of the Council of State finding the provision of the regulation in accordance with the law, the decisions of the arbitrators on the attorney's fee began to be formed within the framework desired by the insurance companies to a large extent. This situation, as explained below, will cause insurance disputes to pile up in the judiciary and it will take a long time to reach justice.

The provisions of the regulation, which is under the law in the hierarchy of norms, contradicting the law cannot be applied. The attorney's fee, which is determined as 1/5 for those whose request is rejected in the law, is determined as 1/5 for both parties in the regulation. Since there is no phrase "rejected" in the regulation, the attorney's fee has been applied as 1/5 for those whose request is accepted in the arbitration proceedings. It is not problematic to apply 1/5 of the attorney's fee for both parties whose request is rejected. This is the reason why the Council of State did not annul the relevant regulation. Because, according to the decision of the chamber, the application of the 1/5 attorney fee for both parties is the same for those whose request is rejected in the law. Yes, it is the same thing to apply 1/5 of the attorney's

fee for both parties whose request is rejected. However, in the law, the attorney's fee is limited to 1/5 for those whose request is rejected, and no provision is made for those whose request is accepted. Therefore, an exception was made for those whose request was rejected. In the regulation, however, the matter of accepting or rejecting the request is completely ignored and the attorney fee is determined as 1/5 for both parties. At this point, the provisions of the law and the regulation bring different interpretations. This is the shape aspect of the event.

There is also the practical aspect of the event. It is also that; If the attorney's fee is applied as one-fifth for the accepted request of the applicant party in the insurance arbitration proceedings, the reason for choosing insurance arbitration will be greatly damaged, and the attorneys of the parties will refrain from applying to insurance arbitration, where the attorney's fee is determined very little compared to the judicial jurisdiction, and will begin to bring their claims to the commercial courts of first instance. According to the judicial statistics of the Ministry of Justice for 2020, 67,274 new lawsuits were filed in 2020, and 121,373 cases were transferred from the previous year to the Commercial Courts of First Instance, which is also the settlement authority for disputes arising from insurance contracts. The average duration of cases is 586 days. According to the judicial statistics of 2021, a total of 103,117 lawsuits were filed in the Commercial Courts of First Instance in 2021. According to the statistics of 2021, 2004 insurance cases were filed in Commercial Courts of First Instance. According to the 2021 annual report of the Insurance Arbitration Commission; In 2021, 294,472 insurance dispute applications were made to the NGO. The average decision-making time of the applications was 87 days.

As seen from the statistical data; Almost all insurance disputes in Turkey are brought to the Insurance Arbitration Commission and a decision is made on these disputes in a short time. On the other hand, approximately 100,000 applications are made to the Commercial Courts of First Instance annually, of which approximately 2000 insurance cases are made. A significant part of the cases filed in Commercial Courts of First Instance are transferred to the next year without being resolved, and cases are settled in 1.5-2 years on average. In insurance arbitration proceedings, if the attorney's fee continues to be applied as 1/5 for the accepted party, the party's attorneys will start to take their cases to the commercial courts of first instance. This situation will suddenly increase the workload of the Commercial Courts of First Instance and will cause the lawsuits to take too long. With the transfer of insurance cases to the commercial courts of first instance, where 100,000 new cases are filed annually, 400,000 applications will be made annually, and the decision-making period, which is 586 days, will perhaps increase to 4-5 years. This will cause an unbearable situation. Stacking of cases in Commercial Courts of First Instance; will prejudice the right to be tried within a reasonable time. This will undermine the purpose of insurance arbitration and the functionality of the insurance arbitration method will be discussed.

For all the reasons explained; Regarding the attorney's fee, the Insurance Law, which is the upper norm according to the regulation, should be applied. Uncertainty in judicial decisions should be eliminated with a small amendment to the regulation.